

341.44;
343.301

POLITIČKO KRIVIČNO DJELO KAO SMETNJA EKSTRADICIJI

Mr Nedžad Dilberović*

Apstrakt:

Predmet ovog rada jeste analiza političkog krivičnog djela kao smetnje ekstradiciji. Nakon uvodnih izlaganja o pojmu ekstradicije i pozivanju na političko krivično djelo kao osnov za odbijanje ekstradicije, slijedi prikaz odnosa glavnih izvora ekstradicijskog prava Evrope prema političkom krivičnom djelu i to Evropske konvencije o ekstradiciji iz 1957.godine, Konvencije koja se odnosi na ekstradiciju iz 1996.godine, te Evropskog naloga za hapšenje. Pored navedenog, analiziran je odnos Međunarodne organizacije kriminalističke policije Interpola prema ovoj smetnji, kao i pozivanje na ovu smetnju prilikom ekstradicije iz Bosne i Hercegovine u drugu državu.

Ključne riječi: ekstradicija, političko krivično djelo, smetnja, Evropska unija

Uvod

Kao temeljni oblik međunarodne krivičnopravne saradnje, ekstradicija zahtjeva poseban senzibilitet i striktno pridržavanje odredaba važećih zakona, počevši od podnošenja zahtjeva za privremeno lišenje slobode, preko odlučivanja o zahtjevu za ekstradiciju, do trenutka same predaje lica.

Ekstradicija se može šire definisati kao predaja lica stranoj državi radi suđenja ili izdržavanja krivičnopravne sankcije.

Lice koje se izručuje može biti strani državljanin, lice bez državljanstva, a iznimno i vlastiti državljanin. Pored ekstradicije radi vođenja postupka ili izdržavanja sankcije, ovaj pojam obuhvata i transfer lica preko državnog teritorija radi predaje. Za ekstradiciju je neophodna saglasnost volje zainteresovanih država, iskazana kroz međunarodne i domaće izvore prava.

Kao vid međudržavne saradnje, „pronađeni tragovi njene primjene datiraju još iz antičkog doba“ (Bassiouni, 1993, str. 3). Najstariji poznati akt o ekstradiciji potiče još iz 1280.godine p.n.e. i zaključen je između egipatskog faraona Ramzesa II i hititskog kralja Hattusilisa (Cantrell, 1977). Od antičkog perioda pa sve do 17. vijeka, postupak ekstradicije se uglavnom vršio povodom političkih i vjerskih djela.¹ Djela opšteg kriminaliteta nisu bila predviđena kao osnov za ekstradiciju. Na

* Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH.

¹ U tome je prednjačio stari Rim, dok je Grčka pružala utočište i azil licima traženim za djela političke i vjerske prirode.

ovim osnovama, zaključeni su ugovori o ekstradiciji između Engleske i Francuske od 20.05.1301.godine i između Engleske i Škotske od 08.12.1474.godine (Epps, 1979).

Zbog pojave čestih ratova, u 17. i 18. vijeku, glavni razlog za ekstradiciju bilo je kršenje vojnih zakona, odnosno dezerterstvo. Pored toga, ekstradicija je tražena i radi piratstva, trgovine robljem i razbojništva. U tom periodu, postupak ekstradicije se nastojao urediti bilateralnim ugovorima između država povezanih čvrstim političkim vezama. Primjer jednog takvog ugovora je i kinesko-ruski ugovor o ekstradiciji, potpisan u Nerčinsku 1689.godine, u kojem se između ostalog, navodi da će državljani jedne države koji su počinili zločin u drugoj, biti vraćeni u njihovu vlastitu državu radi kažnjavanja (King 1980). U slučajevima gdje to nije bilo moguće, dolazilo je do unilateralnih akcija preduzimanih od strane jedne zemlje u cilju pronalaska počinitelja na teritoriju strane zemlje, njegovog lišenja slobode i dovođenja pred lice pravde, kojom prilikom je država postupala prema načelu *malae captus, bene detentus*.

Ove akcije se nisu pokazale opravdanim, obzirom da su uzrokovale rast tenzija u odnosima među državama. Neke države sa statusom velesila, do danas su sebi zadržale pravo na primjenu ovih mjera². Od polovine 19. vijeka, dolazi do razvoja ovog instituta među državama, a koji je svoje polje djelovanja usmjerio ka djelima opšteg kriminaliteta.

Općenito o političkim krivičnim djelima kao smetnji ekstradiciji

Postoji više klasifikacija smetnji ekstradiciji. Prema svom karakteru, smetnje mogu biti obavezne i fakultativne. Prema aktuelnoj ekstradijskoj praksi, obavezne smetnje ekstradiciji odnose se na: politička krivična djela; predrasude, odnosno motiviranost zahtjeva za ekstradiciju na bazi rasne, vjerske, nacionalne, etničke, polne, političke ili statusne netrpeljivosti; *non bis in idem*; imunitet, amnestija ili zastara; nehumano postupanje u državi moliteljici i presude *in absentia*.

Prema sadržaju, „vezane su za krivično djelo, počinitelja, postupak i sankciju“ (Degan & Pavišić, 2005, str.346). Pojedine smetnje imaju različito značenje u domaćem i međunarodnom pravu.

Zakoni većine država, kao jednu od glavnih smetnji za ekstradiciju, predviđaju politička krivična djela ili djela povezana sa političkim krivičnim djelima, kako je definisano u zemljama kontinentalnog prava, još od prvog ugovora o ekstradiciji modernog doba zaključenog 22.11.1834.godine između Belgije i Francuske. Godinu ranije, Belgija je kao prva država na svijetu, donijela zakon o ekstradiciji, koji je specifično isključivao političko djelo iz ekstradicije i tako postao

² Latinoameričke države su npr. duži vremenski period dopuštale policijskim organima SAD-a da na njihovom teritoriju hapse i odvođe njihove državljane u bjekstvu.

preteča mnogih kasnijih unutrašnjih ekstradicijskih akata i ekstradicijskih ugovora (Srzentić, Stajić & Lazarević, 1988)³.

Naime, već od samog početka primjene izuzimanja političkog djela od ekstradicije, pokazalo se da je ovaj termin previše širok. Tako je 1855.godine, belgijski sud odbio da ekstradiraju, na zahtjev Francuske, izvjesnog Francuza, koji je podmetnuo bombu u voz kojim je putovao francuski imperator Napoleon III, pod motivacijom političkog djela i njegovog izuzimanja, shodno odredbama potpisanog ugovora između dvije države. „Kao reakcija na takvu odluku, Francuska je uputila žestoke kritike na račun belgijske vlade“ (Stanbrook, I. & Stanbrook C., 2000, str. 15). Prema navodima Sofaera (1986) Belgijsko zakonodavstvo je iste godine usvojilo sljedeći amandman na belgijski ekstradicijski akt iz 1833.godine: „Napad na ličnost šefa strane Vlade ili članove njegove porodice, kada taj napad čini akt nasilja, atentata ili trovanja, neće biti smatran kao političko djelo ili kao akt povezan sa takvim djelom“.

Korijeni ovog pravila potiču još iz antičkog doba, a manifestovalo se u praksi pružanja azila. Vladar države je imao diskrecione ovlasti za odobrenje azila, kojim se odbijala predaja lica državi iz koje je lice pobjeglo. Kada je u 19. vijeku, prekogranični kriminal uticao na porast ekstradicijskih ugovora, države su preuzele obaveze međusobne predaje traženih lica, uz zadržavanja prava na pružanje azila u određenim slučajevima.

Pod uticajem ideja francuske buržoaske revolucije, došlo je do revolucionarnih pokreta širom Evrope. Ukoliko bi njihovi lideri pobjegli u zemlje Zapadne Evrope sa liberalnim demokratskim režimima, naišli su na podršku javnosti i bilo je neprihvatljivo da se oni tretiraju kao kriminalci i predaju njihovim tiranima. Prema tome, razlozi za izuzeće ovih djela od ekstradicije, leže u opredjeljenosti demokratskih država da pruže utočište bjeguncima od represivnih stranih režima, čak i ako su izvršili djela na teritoriju njihovih vlastitih država.

Za razliku od zemalja kontinentalnog prava, običajno pravo ne poznaje djela povezana sa političkim krivičnim djelima, te je u zemljama koje primjenjuju ovo pravo u upotrebi izraz „djela političkog karaktera“⁴.

Ne postoji međunarodna opšteprihvaćena definicija političkih krivičnih djela, čemu su u značajnoj mjeri doprinijeli teroristički akti⁵. Međunarodni ugovori o ekstradiciji obično ne daju preciznu definiciju ovih djela, tako da u praksi, nadležni organi zamoljene države, prilikom ocjenjivanja opravdanosti zahtjeva za ekstradiciju, imaju široku lepezu mogućnosti pozivanja na ovu smetnju. Kao čisto politička krivična djela podrazumijevaju se djela usmjerena protiv države, na primjer izdaja, pobuna ili špijunaža. Djelo povezano sa političkim krivičnim djelom,

³ Interesantno je ovom prilikom napomenuti i da je ova država prva unijela atentatorsku klauzulu u zakon o ekstradiciji, koja se stoga označava i kao belgijska klauzula.

⁴ Pod uticajem dešavanja u Evropi, SAD su predviđale isključenje ovih djela od ekstradicije u svim bilateralnim ugovorima o ekstradiciji, koje su zaključili od 1840.g.

⁵ Dok u jednoj državi, na primjer lišenje života vladinog službenika predstavlja krivično djelo ubistva, to isto djelo sa stajališta druge države, može imati sasvim druge konotacije.

obuhvata elemente čisto političkog djela i djela običnog kriminaliteta, na primjer krađa papira radi štampanja subverzivne literature.

Značajno je napomenuti da se kao političko krivično djelo ne može smatrati samo atentat na šefa države ili člana njegove porodice, nego i genocid, ratni zločin, zločin protiv čovječnosti i terorizam. Atentatorska klauzula, dakle uključuje i ova ograničenja pozivanja na političko krivično djelo.

Aktuelni razvoj međunarodnog prava, najviše usljed porasta straha od terorizma, karakteriše težnja za smanjenjem broja političkih krivičnih djela.

Odnos Evropske konvenciji o ekstradiciji prema političkom krivičnom djelu

Od njenog usvajanja 1957.godine pod okriljem Vijeća Evrope, pa sve do početka primjene Evropskog naloga za hapšenje (01.01.2004.godine), Evropska konvencija o ekstradiciji (u daljem tekstu kao EKE) sa svoja dva dodatna protokola iz 1975. i 1978.godine bila je glavni izvor evropskog prava o ekstradiciji. Konvencija, koja je stupila na snagu 1960.godine, odražavala je zajednička stajališta većine evropskih država spram ekstradicijskog prava⁶. Odredbe Konvencije su široko postavljene, kako bi bile prihvatljive što većem broju evropskih država, kao najniži mogući okvir sporazuma. Kao rezultat kompromisa, Konvencija ostavlja mnogo prostora za izbjegavanje postupanja po njenim odredbama, što je izraženo u čl. 26. st. 1., prema kojem svaka Strana ugovornica može, u trenutku potpisivanja ove Konvencije ili polaganja ratifikacionog ili instrumenta o pristupanju, da izrazi rezerve u vezi sa jednom ili više odredaba utvrđenih u Konvenciji⁷. Postupak ekstradicije po Konvenciji, odvija se prema propisima zamoljene države, osim ako Konvencija ne predviđa drugačije. (čl. 22.).

Član 2. Konvencije uređuje princip ekstradibiliteta. Djela za koja se vrši ekstradicija po ovoj Konvenciji su djela koja su kažnjiva po propisima i moliteljice i zamoljene države, kaznom zatvora u trajanju od najmanje godinu dana. U slučaju da se lice traži radi izdržavanja kazne ili mjere sigurnosti, izrečena kazna mora biti u trajanju od najmanje četiri mjeseca. Države, čije zakonodavstvo ne odobrava ekstradiciju za neka od navedenih djela, može ih isključiti iz oblasti primjene Konvencije.

Članovi 3., 4. i 5. odnose se na uslove isključenja primjene Konvencije za politička, vojna i poreska krivična djela. Ekstradicija je, prije svega, isključena za politička krivična djela ili djela povezana sa tim djelima. Zamoljenoj državi je dato pravo odlučivanja koje djelo smatra političkim. Atentatorska i diskriminatorna klauzula su takođe ugrađeni u Konvenciju (čl. 3. st 2.)⁸.

⁶ Većina njenih odredaba Konvencije su permisivnog, a ne obavezujućeg karaktera.

⁷ Neke ranije bilateralne konvencije o ekstradiciji, poput konvencije potpisane 23.11.1951.godine između Francuske i SR Njemačke, poslužile su kao uzor pri izradi ove Konvencije.

⁸ Ova odredba posebno dobiva na značaju u onim slučajevima gdje postoji osnovana sumnja da se lice progoni na rasnoj, vjerskoj, nacionalnoj ili političkoj osnovi, a zahtjev dolazi iz države koja nije ratifikovala Evropsku konvenciju o ljudskim pravima.

Tranzit lica preko vlastitog teritorija, zamoljena država će odobriti ako se ne radi o djelu političke ili vojne prirode (čl. 30.). Fakultativni osnov odbijanja postoji ako se radi o tranzitu državljana države preko čijeg teritorija se tranzit treba izvršiti. Osim ako se ne radi o tranzitu zračnim putem, uz zahtjev se prilažu sve isprave kao prilikom dostave zahtjeva za ekstradiciju. Neće se vršiti tranzit lica preko teritorija za koji se može vjerovati da bi na njemu mogao biti ugrožen život ili sloboda lica. Država moliteljica vrši organizaciju tranzita i rješava sva pitanja s tim u vezi sa državom tranzita. Nakon dogovorenog tranzita, moliteljica o tome obavještava zamoljenu državu, koja nema obavezu tražiti jamstvo u tom slučaju.

Konvencija koja se odnosi na ekstradiciju iz 1996.godine

Ukidanje kontrole na unutrašnjim granicama, omogućilo je novi okvir za saradnju među državama članicama EU u borbi protiv rastućeg prekograničnog kriminaliteta. Nastojanja za novim oblicima saradnje težila su prevazilaženju tradicionalnog ekstradicijskog postupka utvrđenog konvencijama Vijeća Evrope, koji je smatran zastarjelim i birokratskim (Apap & Carrera, 2004). Uspostavljanje Šengen informacionog sistema, potpisivanje konvencija o ekstradiciji 1995 i 1996.godine, doprinijelo je pojednostavljenju postupka ekstradicije među državama članicama, ali su osnovni mehanizmi ekstradicije ostali nepromijenjeni, što znači da je postupak i dalje ostao političke prirode (Blekxtoon & Ballegooij, 2005).

Donošenje Konvencije koja se odnosi na ekstradiciju iz 1996.godine je uzrokovano zabrinutošću država članica za ozbiljnim i opasnim oblicima kriminaliteta, posebno terorizma i organizovanog kriminala. Stoga je odlučeno da se izradi novi dokument koji značajno unapređuje međunarodnu saradnju u suzbijanju ovih oblika krivičnih djela. Temeljem ove premise, razvijena su nova rješenja dvostruke kažnjivosti, političkih krivičnih djela, ekstradicije i principa specijaliteta.

Predviđeni cilj Konvencije iz 1996.godine je dopuna i olakšanje primjene EKE iz 1957.godine među državama članicama EU (čl. 1.), mada su neka pravila u potpunosti derogirana.

Jedno od najznačajnijih rješenja Konvencije iz 1996.godine, odnosi se na tzv. «mehanizam inverzije», obzirom da je negirano tradicionalno pravilo predviđeno EKE iz 1957.godine. Dok EKE prepoznaje u čl. 3. političko djelo kao smetnju ekstradiciji, Konvencija iz 1996.godine je jasno zauzela stav da se niti jedno djelo ne može smatrati kao političko djelo, djelo povezano sa političkim djelom ili djelo inspirisano političkim motivima. (čl. 5.).

Političko krivično djelo kao smetnja ekstradiciji iz Bosne i Hercegovine u drugu državu

Pretpostavke za odbijanje ekstradicije, kao jednog od vidova međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima, predviđene su čl. 9. Zakona o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima Bosne i Hercegovine objavljenim u Službenom glasniku BiH broj 53/09, koje bi u slučaju da nisu ispunjene, predstavljale smetnju odnosno ograničenje izručenja. Sve navedene pretpostavke moraju biti dokumentovane. Između ostalog, zahtjev će se odbiti ako bi udovoljavanje bilo u suprotnosti sa pravnim poretkom Bosne i Hercegovine ili bi moglo da nanese štetu njenom suverenitetu ili sigurnosti. Vojna krivična djela takođe predstavljaju osnov za odbijanje ekstradicije.

Prema čl. 9. st. 1. tačka a) navedenog Zakona, nadležni pravosudni organ Bosne i Hercegovine će odbiti ekstradiciju, ako se odnosi na djelo koje se smatra političkim krivičnim djelom ili djelom povezanim sa političkim krivičnim djelom. Ovim je naglašena administrativna uloga nadležnog pravosudnog organa BiH, odnosno Ministarstva pravde BiH. Kao izuzetak za odbijanje ekstradicije prema ovom osnovu, predviđeno je da krivična djela protiv čovječnosti i drugih dobara zaštićenih međunarodnim pravom ne mogu biti osnov za odbijanje zahtjeva za ekstradiciju strane države. Dakle, političkim krivičnim djelima ne smiju se smatrati djela za čije se gonjenje država obavezala međunarodnim ugovorima, kao što su djela ratnog zločina, genocida, zločina protiv čovječnosti itd.

Konačno, kako bi se udovoljilo zahtjevu za ekstradiciju, potrebno je da se lice ne traži radi gonjenja ili kažnjavanja na osnovu njegove rase, pola, nacionalnog ili etničkog porijekla, religijskog uvjerenja ili političkih stavova. Navedena pretpostavka predstavlja princip tzv. diskriminatorne klauzule i „odraz je direktne primjene Evropske konvencije o ljudskim pravima“ (Sijerčić-Čolić, 2005, str. 419). Ako se ekstradicija traži za djelo za koje je u državi moliteljici predviđena smrtna kazna, potrebno je jamstvo da se neće izreći ili izvršiti smrtna kazna.

Odnos Interpola prema političkom krivičnom djelu

Međunarodna organizacija kriminalističke policije Interpol olakšava komunikaciju i pruža podršku prilikom postupka ekstradicije između 190 zemalja članica ove organizacije. Statutom Interpola su utvrđeni ciljevi, načela, organi, struktura i funkcionisanje Interpola. Primarni cilj Interpola predstavlja stvaranje efikasnije policijske saradnje i unapređenje međunarodnih policijskih odnosa. To je istaknuto u čl. 2. Statuta, prema kojem Interpol ima za cilj osiguranje i unapređenje najšireg uzajamnog pružanja pomoći svim policijskim službama i uspostavljanje i razvijanje svih institucija koje mogu efikasno doprinijeti suzbijanju krivičnih djela iz domena opšteg prava. Time su jasno date do znanja visoko postavljene ambicije ove organizacije. Policijska saradnja, utvrđena ovim članom, namjerno je široko

određena, kako bi policijski organi zamoljene države u svakom konkretnom slučaju pružili maksimalno moguću pomoć u granicama važećih zakona.

Članom 3. Statuta, koji se još označava i kao savjest Interpola, predviđena je zabrana bilo kakve aktivnosti ili intervencije u slučajevima političke, rasne, vjerske ili vojne pozadine. Isključenje politički motiviranih djela iz djelokruga nadležnosti ove organizacije je preuzeto iz ranijih bilateralnih ugovora o saradnji. Tako je poznato da su od polovine devetnaestog vijeka svi ugovori o ekstradiciji zaključeni od strane SAD-a sadržavali političku klauzulu kao osnov za njeno isključenje. Kao posljedica primjene ovog člana, Interpol na primjer ne može raspisati crvenu potjernicu za lice koje se traži zbog djela predviđenih vojnim zakonima ili politički motivisanog djela, izuzev onih djela koja ulaze u okvir krivičnih djela iz opšteg prava.

Evropski nalog za hapšenje i političko krivično djelo

Snažan podstrek za uvođenje Evropskog naloga za hapšenje (u daljem tekstu kao ENH) dala je potreba država članica EU za solidarnošću sa SAD, nakon tragičnih dešavanja od 11.09.2001.godine Tako je samo tri mjeseca nakon napada, postignut dogovor unutar EU po ovom pitanju, o čemu je formalno usvojena odluka 13.06.2002.godine⁹. Do donošenja ENH, postupak ekstradicije sa stajališta EU je temeljen prvenstveno na Evropskoj konvenciji o ekstradiciji od 13.12.1957.godine, zatim na njenim dodatnim protokolom od 15.12.1975.godine ratifikovanim od strane sedam država članica EU, Drugim dodatnim protokolom od 17.03.1978.godine ratifikovanom od strane jedanaest država članica, Evropskoj konvenciji o terorizmu, Konvenciji o pojednostavljenom postupku ekstradicije između država članica EU od 10.03.1995.godine, ratifikovanom od strane devet država članica, Konvenciji o ekstradiciji između država članica EU od 27.09.1996.godine, ratifikovanom od strane osam država članica, te odredbama o ekstradiciji Šengen (Schengen) Konvencije i bilateralnim ugovorima između država članica EU.

ENH slovi kao najvažniji napredak postignut od strane EU u posljednjih 25 godina koliko se države članice bave pitanjem unapređenja saradnje u krivičnim stvarima. ENH-om je napravljan balans između potrebe za saradnjom država članica i obezbjeđenja zaštite ljudskih prava¹⁰. Zatim, prema čl. 1. st. 3., Okvirna odluka ne može modifikovati obaveze država članica u pogledu ljudskih prava i osnovnih sloboda predviđenih čl. 6. Ugovora o EU, a koji se upravo odnosi na Evropsku konvenciju o ljudskim pravima (u dalje tekstu kao EKLJP). U samoj preambuli Okvirne odluke, postavljeni su snažni temelji zaštitnih mehanizama. Tako u par. 10. stoji da će se implementacija ENH obustaviti u slučaju ozbiljnog kršenja EKLJP. Takođe, par. 12. je određeno da se ENH može odbiti ako postoje

⁹ Prema tome, neposredan povod za ENH uzrokovan je terorističkim napadom u SAD-u.

¹⁰ Zaštita ljudskih prava je garantovana odredbama koje se odnose na *non bis in idem*, pravo na braniteljja, amnestiju, pristanak, presude *in absentia* itd.

objektivni elementi koji ukazuju da je nalog izdat u cilju gonjenja ili kažnjavanja lica na osnovu spola, rase, religije, etničkog porijekla, državljanstva, jezika, političkog mišljenja ili seksualne orijentacije. Ova odredba, u suštini, predstavlja kompenzaciju za ukidanje prava pozivanja na političko krivično djelo kao smetnju ekstradicije. U istom paragrafu dalje stoji da Okvirna odluka neće spriječiti državu članicu od primjene njenih ustavnih prava vezano za slobodu udruživanja, slobodu štampe. Iskustvo je pokazalo značaj ove odredbe u sprečavanju zloupotrebe ENH. Takođe, opisanim odredbama opovrgavaju se mišljenja određenih kritičara ENH, koji smatraju da su mogućnosti zloupotrebe naloga povećane uvrštavanjem ksenofobije kao jednog od 32 krivična djela za koje nije potrebna provjera dvostruke kažnjivosti.

ENH doveo je do ukidanja nekih tradicionalnih smetnji ekstradiciji, kao što su: neizručenje vlastitih državljana, pozivanje na političko krivično djelo i identitet norme. ENH napravio je radikalni zaokret kada je u pitanju pozivanje na političko krivično djelo kao smetnja ekstradiciji. Prema čl. 3. EKE, ekstradicija se neće odobriti za djela koja su, prema ocjeni zamoljene države, politička krivična djela ili djela povezana sa takvim krivičnim djelom. Proteklih nekoliko decenija, evropske države članice imale su glavnu ulogu u promoviranju postepenog ukidanja ove kontroverzne smetnje. Taj proces počeo je Konvencijom iz 1957.godine, zatim Prvim dodatnim protokolom iz 1975, kada je ova smetnja isključena za djela ratnog zločina i djela protiv čovječnosti (čl. 1.), te veoma učinkovitom Konvencijom o suzbijanju terorizma iz 1977.godine. Glavni problem ovog pristupa ležao je u kontinuiranim potezima država, uključujući i države EU, usmjerenim ka njegovom miniranju kroz iskorištavanje prava na davanje rezerve od primjene ovog instituta.

Dalji progres na ovom planu, učinjen je Konvencijom iz 1996.godine, utvrđivanjem novog opšteg principa ili cilja i novog standarda minimuma. Članom 5. st. 1. ove Konvencije, uspostavljen je opšti princip da se niti jedno djelo ne može smatrati kao političko. Međutim i u ovom slučaju, države mogu odstupiti od ovog pravila davanjem rezerve. Istim članom, određene su granice odstupanja u formi zajedničkog standarda minimuma. Shodno ovome, niti jedna država članica EU ne može smatrati kao političko, djelo pokriveno odredbama Evropske konvencije o suzbijanju terorizma. Konačno, Evropskim nalogom za hapšenje, ova smetnja je isključena. Ovaj progres u postupku ekstradicije nije specifično predviđen nekom odredbom, nego je to postignuto izbjegavanjem njenog navođenja kao obavezne ili fakultativne smetnje.

Zaključak

Političko krivično djelo kao osnov za odbijanje ekstradicije se spominje još od prvih ugovora o ekstradiciji. Dok su u ranijem periodu nadležni organi zamoljene države imali široke diskrecione ovlasti za pozivanje na ovu smetnju, u novije vrijeme se nastoje ograničiti mogućnosti primjene ovog pravila. Ova inicijativa je nastala kao rezultat globalnih sigurnosnih izazova modernog doba, u kojem se

međunarodna krivično pravna saradnja nameće kao imperativ u cilju procesuiranja lica osumnjičenih za izvršenje krivičnog djela. U savremenim uslovima globalizacije i rastućeg trenda prelaska lica preko državnih granica, naročito u EU, mjera ekstradicije dobiva na značaju, jer onemogućava da počinitelji krivičnih djela bjekstvom u drugu državu izbjegnu suđenje ili izvršenje krivičnih sankcija. Na ovaj način, počinitelji narušavaju krivičnopravne sisteme država. Slučajevi se ne mogu privesti kraju, sankcije se ne mogu primijeniti nad osuđenim licima, a lica oštećena krivičnim djelom bivaju lišena pravde i gube povjerenje u pravni sistem. Frustracije policijskih i pravosudnih organa da privredu pravdi počinioce su dovele do nastojanja za prevazilaženjem barijera i jačanja uzajamnog povjerenja među državama.

U nastojanju prevazilaženja uočenih nedostataka prijašnjih izvora prava o ekstradiciji, aktuelna rješenja u okviru EU, imaju za cilj sprovesti judicijalizaciju cijelog postupka. Kao epilog, došlo je do uvođenja evropskog naloga za hapšenje među država članicama Evropske unije, kojom prilikom su granice mogućnosti pozivanja na političko krivično djelo kao smetnju ekstradiciji unutar zemalja Evropske unije svedene na minimum.

Literatura

1. Apap, J., Carrera, S. (2004), European Arrest Warrant. A Good Testing Ground for Mutual Recognition in the Enlarged EU? CEPS Policy Brief no. 46. Brisel,
2. Bassiouni, M., Ch. (1996), International Extradition: United States Law Practice, Third Edition, Oceana Publications Inc. Dobbs Ferry, New York,
3. Blekxtoon, R., Ballegooij, W. (2005), Handbook on the European Arrest Warrant. T.M.C. Asser Press. Hag,
4. Cantrell, C.L. (1977), The Political Offence Exception in International Extradition: A Comparison of the United States, Great Britain and the Republic of Ireland. Marquette Law Review,
5. Degan, V.Đ. (2000), Međunarodno pravo, Sveučilište u Rijeci, Rijeka,
6. Epps, V. (1979), The Validity of the Political Offender Exception in Extradition, Harv. Int'l.,
7. Evropska konvencija o ekstradiciji iz 1957.godine, sa dodatnim protokolima, Službeni glasnik Bosne i Hercegovine – dodatak, Međunarodni ugovori broj 4/2005,
8. Geoff, G. (1991), Aspects of Extradition Law, Kluwer Law International,
9. King, D. P. (1980), The Political Offence Exception in International Extradition, CILSA,
10. Nadelmann, E.A. (1990), Cops Across Borders: The Internationalization of U.S. Criminal Law Enforcement. University Park, Pa: Pennsylvania State University Press,

11. Sijerčić-Čolić, H. (2005), Krivično procesno pravo, Knjiga 2, Tok redovnog postupka i posebni postupci, Pravni fakultet Sarajevo,
12. Sofaer, A.D. (1986), The Political Offence Exception and Terrorism, Den J.I.L.P.,
13. Srdanović B.R. (2002), Međunarodni terorizam politički delikt i ekstradicija, JP Službeni list SRJ, Beograd,
14. Srzentić, N., Stajić A. i Lazarević Lj. (1988) Krivično pravo (opšti dio). Savremena administracija,
15. Stanbrook, I., Stanbrook, C. (2000), Extradition: Law and Practice, Oxford University Press,
16. Starke, J.G. (1989), Introduction to International Law, Butterworths,
17. Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik BiH, br. 53/09, 58/13.

POLITICAL OFFENSES AS AN IMPEDIMENT OF EXTRADITION

Nedžad Dilberovic

Abstract:

Subject of this paper is analyse of political criminal offence as an exemption to extradition. Introductory general remarks on extradition and referring to political offence as an exemption to extradition, are followed by standpoints of main European extradition law sources, such as European convention on extradition from 1957, Convention related to extradition from 1996, and European Arrest Warrant. Besides that, the paper analyses standpoint of International Criminal Police Organisation toward political criminal offence and referring to this exemption during extradition from Bosnia and Herzegovina to another state.

Key words: extradition, political criminal offence, obstacles, European Union